

УДК 159.923.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2026.1.20>

Яцюк М. В.

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»

e-mail: yatsyuk.m@academia.vn.ua

ORCID ID: 0000-0002-4508-1495

Лящ О. П.

доктор психологічних наук, професор,

професор кафедри психології та соціальної роботи

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

e-mail: oksanalyash7@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1317-4398

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ БУЛІНГ

Статтю присвячено актуальній проблемі соціально-психологічної підтримки осіб з інвалідністю, які пережили булінг, та аналізу технологій соціального консультування, спрямованих на подолання його наслідків. Наголошено, що булінг щодо цієї категорії осіб має не лише ситуативний, а й довготривалий вплив, який проявляється у зниженні самооцінки, втраті відчуття безпеки, формуванні недовіри до соціального оточення, соціальній ізоляції та труднощах у міжособистісній взаємодії. У роботі узагальнено наукові підходи до розуміння булінгу як соціально-психологічного явища, розкрито його форми та окреслено специфіку переживання психологічного насильства особами з інвалідністю в умовах сучасного суспільства.

У статті проаналізовано основні технології консультативної роботи, зокрема індивідуальне підтримувальне, соціально-ресурсне та профілактично-розвивальне консультування, визначено їх зміст, функції та можливості застосування у роботі з постраждалими від булінгу. Показано, що комплексний підхід, який поєднує психологічну допомогу, розвиток соціальних компетентностей та залучення соціального оточення клієнта, сприяє підвищенню психологічної стійкості особистості, зменшенню негативних наслідків травматичного досвіду та відновленню соціальної включеності.

Ефективність соціального консультування значною мірою залежить від індивідуалізації підходів, врахування життєвого досвіду клієнта, його ресурсів та умов соціального середовища, а також від координації дій між фахівцями різних соціальних інституцій. Матеріали статті можуть бути використані у практиці соціальної роботи, психологічного консультування, інклюзивної освіти та підготовці фахівців допомагаючих професій.

Ключові слова: булінг, інвалідність, соціальне консультування, психологічна підтримка, соціальна адаптація, інклюзивне середовище, соціально-психологічна допомога.

Постановка проблеми. Сьогодні проблема булінгу залишається непростю реальністю українського суспільства. Попри розвиток інклюзивної освіти та зростання уваги до прав людини, особи з інвалідністю й досі часто стикаються з упередженістю, нерозумінням, соціальною ізоляцією та психологічним тиском. Для них булінг це не просто окремий травматичний епізод, а досвід, який може вплинути на відчуття власної цінності, віру у свої можливості та здатність довіряти іншим людям.

Такі переживання нерідко супроводжуються тривогою, почуттям безпорадності, соромом або замкненістю. Звернутися по допомогу людям з інвалідністю буває складніше через страх бути незрозумілими чи осудженими. Саме тому важливо не лише визнавати існування цієї проблеми, а й шукати способи підтримки, які допомагають людині відчувати себе почутою та прийнятою.

У цьому контексті особливого значення набувають технології соціального консультування. Вони дозволяють не просто дати пораду, а створити простір довіри й діалогу, у якому людина може поступово відновити внутрішні ресурси, навчитися захищати свої кордони та повернути відчуття гідності й впевненості. Важливо, щоб такі підходи враховували індивідуальний досвід кожної особи, її потреби та життєвий контекст. Тому проблема технологій соціального консультування осіб з інвалідністю, які пережили булінг, є актуальною не лише з професійної точки зору. Йдеться передусім про підтримку людської гідності, психологічне відновлення та формування суспільства, у якому прийняття й повага стають нормою взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема соціально-психологічної підтримки осіб з інвалідністю, які зазнали булінгу, активно досліджується у межах сучасної психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти. У зарубіжній науці фундамент для розуміння булінгу заклав Д. Олвеус, який визначив його як систематичну форму агресії та підкреслив потребу у цілеспрямованих програмах допомоги постраждалим. Подальший розвиток цієї тематики пов'язаний із працями К. Салміваллі, яка довела, що булінг є груповим соціально-психологічним феноменом, а ефективна допомога потребує комплексних консультативних втручань. Дослідження С. Хаймел та К. Бредшоу зосереджені на зв'язку булінгу з психічним благополуччям дітей і підлітків та ролі психологічного супроводу у подоланні його наслідків. Роботи А. Брунштейн-Кломек показують, що систематичне цькування може призводити до депресивних станів і кризових переживань, що потребують професійної консультативної підтримки. У дослідженнях, присвячених особам з інвалідністю, наголошується на необхідності поєднання психологічної допомоги з розвитком соціальних навичок, самоадвокації та підтримки з боку середовища.

В українській науці проблема булінгу розглядається у контексті інклюзивної освіти, соціалізації та психологічної безпеки особистості. Зокрема, дослідження О. Кулешової, Л. Прокопенко, Н. Софій та І. Луценко присвячені питанням

інклюзивного середовища, соціальної адаптації дітей з особливими потребами та ролі фахівців у попередженні психологічного насильства. У працях В. Панка, О. Караман і Т. Семигіної підкреслюється значення соціального консультування та міжвідомчої взаємодії у роботі з вразливими групами населення. Українські дослідники також акцентують увагу на тому, що булінг щодо осіб з інвалідністю часто поєднується зі стигматизацією та соціальною ізоляцією, що ускладнює звернення по допомогу. У сучасних публікаціях наголошується на необхідності розроблення технологій консультування, які враховують індивідуальний досвід людини, її ресурси та соціальний контекст життя.

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить про зростання інтересу до проблеми підтримки осіб з інвалідністю, які пережили булінг, і підтверджує потребу у подальших дослідженнях ефективних консультативних підходів у цій сфері.

Мета статті – теоретичне обґрунтування та аналіз технологій соціального консультування осіб з інвалідністю, які пережили булінг, а також визначення ефективних підходів до їх соціально-психологічної підтримки та адаптації.

Результати дослідження. Булінг у сучасній психологічній науці розглядається як систематична форма агресивної поведінки, що виникає у ситуаціях дисбалансу сил між учасниками взаємодії та спрямована на приниження, ізоляцію або психологічне домінування над іншою людиною. Дослідники підкреслюють, що булінг не є випадковим конфліктом чи одноразовою суперечкою, а повторюваною соціальною практикою, яка формується під впливом групових процесів, норм середовища та індивідуальних особливостей учасників. У науковій літературі описано фізичні, вербальні, соціальні та кібернетичні форми булінгу, кожна з яких може мати тривалі психологічні наслідки для людини, що його переживає.

Особи з інвалідністю належать до груп підвищеного ризику щодо переживання булінгу, що пов'язано з поширеністю соціальних стереотипів, стигматизації та недостатнім рівнем прийняття відмінностей у суспільстві. Особливості комунікації, фізичні чи сенсорні обмеження, а також потреба у додатковій підтримці нерідко сприймаються середовищем як підстава для виключення або знецінення. Унаслідок цього булінг щодо осіб з інвалідністю часто поєднується з соціальною ізоляцією та обмеженням участі у спільній взаємодії, що ще більше посилює його негативний вплив.

З позицій психології травматичного досвіду булінг можна розглядати як фактор хронічного стресу, який здатний порушувати відчуття безпеки, формувати негативний образ Я та знижувати рівень довіри до соціального середовища. Тривале перебування у ситуації психологічного тиску нерідко призводить до емоційного виснаження, тривожних реакцій, унікальної поведінки та труднощів у соціальній адаптації. Саме тому сучасні підходи до аналізу булінгу виходять за межі опису агресивної поведінки і все більше фокусуються на необхідності системної підтримки людей, які його пережили.

У цьому контексті особливого значення набуває соціальне консультивання як професійна діяльність, спрямована на допомогу людині у подоланні складних життєвих ситуацій, відновленні психологічних ресурсів та пошуку ефективних способів взаємодії із середовищем. Теоретичне осмислення булінгу як комплексного соціально-психологічного явища створює підґрунтя для розроблення спеціалізованих технологій консультивання осіб з інвалідністю, які пережили психологічне насильство, та визначає напрями подальших досліджень у цій сфері.

У сучасних наукових дослідженнях булінг розглядається як багатовимірне соціально-психологічне явище, що має тривалий вплив на особистість та її соціальне функціонування. Класичні праці Д. Олвеуса заклали підґрунтя для розуміння булінгу як систематичної агресивної поведінки, що супроводжується нерівністю сил між учасниками взаємодії та призводить до психологічної дезадаптації жертви [7, с. 118]. Подальші дослідження К. Салміваллі показали, що булінг є не лише індивідуальною взаємодією агресора і постраждалого, а груповим процесом, у якому значну роль відіграють соціальні норми, позиція свідків та атмосфера середовища [8].

У роботах С. Хаймел і С. Свірер доведено, що тривале перебування у ситуації цькування пов'язане зі зниженням самооцінки, підвищеною тривожністю, соціальною ізоляцією та погіршенням психологічного благополуччя [9]. Подібні висновки містяться і у дослідженнях К. Бредшоу, яка підкреслює значення соціально-емоційної підтримки та консультивної допомоги для подолання наслідків агресивної взаємодії [10]. Роботи А. Брунштейн-Кломек демонструють, що систематичний булінг може призводити до депресивних станів і кризових переживань, що особливо актуально для осіб, які вже мають досвід соціальної вразливості [8, с. 295].

У вітчизняній психології проблема переживання насильства та соціальної дезадаптації розглядається у ширшому контексті міжособистісних відносин та соціальної підтримки. Зокрема, О. Бондаренко аналізує психологічні механізми переживання насильства, підкреслюючи роль когнітивної інтерпретації події, емоційної реакції та соціального контексту у формуванні травматичного досвіду [1]. У дослідженнях С. Іванчук булінг розглядається як фактор психологічної небезпеки освітнього середовища, що порушує відчуття безпеки та довіри до соціального оточення [2].

Н. Кравченко підкреслює значення соціально-психологічних чинників агресивної поведінки та показує, що стигматизація і відмінності у соціальному статусі можуть підсилювати ризик віктимізації [3]. У роботах О. Луньової акцентується увага на необхідності психологічної підтримки осіб у кризових життєвих ситуаціях та відновленні їхніх внутрішніх ресурсів, що безпосередньо пов'язано з подоланням наслідків булінгу [4]. Дослідження Н. Софій та І. Луценко, присвячені інклюзивній освіті, підтверджують, що недостатня готовність соціального середовища до прийняття відмінностей може сприяти соціальному виключенню

осіб з інвалідністю [5]. Водночас Т. Семигіна підкреслює важливість міждисциплінарної взаємодії та соціального консультування як інструменту підтримки вразливих груп населення [6].

Соціальне консультування осіб з інвалідністю, які зазнали булінгу, має ґрунтуватися на комплексному підході, що поєднує психологічну підтримку, розвиток соціальних навичок та активізацію ресурсів середовища. Дослідження свідчать, що переживання систематичного психологічного тиску супроводжується порушенням почуття безпеки, зниженням самооцінки та формуванням недовіри до соціальних контактів, що потребує професійного консультативного втручання. У цьому контексті важливим завданням консультанта є створення безпечного простору взаємодії, у якому людина може проговорити травматичний досвід, відчувати підтримку та поступово відновити відчуття контролю над власним життям (табл. 1).

Однією з ключових технологій є індивідуальне підтримувальне консультування, спрямоване на стабілізацію емоційного стану людини, формування позитивного образу Я та розвиток конструктивних способів реагування на соціальні труднощі. Такий підхід ґрунтується на розумінні психологічних механізмів переживання насильства та ролі того, як сама людина осмислює події свого життя у формуванні травматичного досвіду. Важливим складником консультативної роботи є також навчання клієнта навичкам саморегуляції, асертивної поведінки та відстоювання особистих кордонів, що допомагає зменшити ризик повторної віктимізації та повернути відчуття контролю над власним життям [1; 3].

Таблиця 1

**Технології соціального консультування осіб з інвалідністю,
які пережили булінг**

Технологія консультування	Зміст роботи консультанта	Очікуваний результат для клієнта
Індивідуальне підтримувальне консультування	Проговорення травматичного досвіду, емоційна стабілізація, формування позитивного образу Я	Зниження тривожності, відновлення самооцінки, відчуття безпеки
Кризове консультування	Допомога у подоланні гострих переживань, мобілізація внутрішніх ресурсів, підтримка у складній ситуації	Зменшення емоційної напруги, відновлення контролю над ситуацією
Навчання навичкам саморегуляції та асертивності	Розвиток уміння відстоювати межі, конструктивно реагувати на конфлікти, управляти емоціями	Підвищення впевненості, зниження ризику повторної віктимізації
Соціально-ресурсне консультування	Залучення сім'ї, педагогів, соціальних служб, координація підтримки	Відновлення соціальної довіри, зменшення ізоляції, формування підтримувального середовища
Профілактично-розвивальне консультування	Розвиток соціально-емоційних навичок, емпатії, комунікативної компетентності	Підвищення психологічної стійкості, покращення соціальної адаптації

Не менш значущою є технологія соціально-ресурсного консультування, яка передбачає залучення сім'ї, освітнього середовища та соціальних служб до процесу підтримки людини. Українські дослідники підкреслюють, що ефективна допомога вразливим групам населення можлива лише за умов міжвідомчої взаємодії та комплексного супроводу. Підтримка значущого оточення сприяє відновленню соціальної довіри, зменшенню відчуття ізоляції та формуванню безпечного середовища, що є важливою умовою подолання наслідків булінгу та повернення до активної соціальної участі.

Окрему роль відіграє профілактично-розвивальне консультування, спрямоване на формування соціально-емоційних компетентностей та підвищення психологічної стійкості особистості. Зарубіжні дослідження показують, що розвиток навичок взаємодії, емпатії та саморегуляції суттєво знижує негативні наслідки булінгу та сприяє більш успішній соціальній адаптації [10, с. 44]. У випадку осіб з інвалідністю така робота має обов'язково враховувати індивідуальні можливості людини, особливості її комунікації та рівень включеності у соціальні процеси.

Практика соціального консультування осіб з інвалідністю, які зазнали булінгу, потребує комплексного підходу, що враховує як психологічні наслідки пережитого досвіду, так і реальні умови життя клієнта. Насамперед консультанту важливо створити безпечний і підтримувальний простір взаємодії, у якому людина може відкрито говорити про пережиті події без страху осуду чи повторної травматизації. Дослідження свідчать, що саме відчуття прийняття та емоційної підтримки є ключовими чинниками відновлення психологічної рівноваги, зниження тривожності та поступового повернення довіри до соціальних контактів [4; 9].

Одним із важливих напрямів роботи є допомога клієнтові в осмисленні власного досвіду та переоцінці негативних уявлень про себе, сформованих унаслідок пережитого насильства. Консультативна взаємодія має бути спрямована на розвиток позитивного образу Я, формування відчуття власної цінності та усвідомлення особистісних ресурсів. Підвищення самооцінки та розвиток внутрішньої впевненості допомагають зменшити відчуття безпорадності, що часто супроводжує досвід булінгу [1]. У цьому контексті доцільним є використання підтримувальних бесід, рефлексивних методів та технік, спрямованих на усвідомлення сильних сторін людини і її позитивного життєвого досвіду.

Важливим завданням консультанта є також формування у клієнта навичок саморегуляції, конструктивного вираження емоцій та асертивної поведінки. Розвиток уміння відстоювати власні межі, реагувати на конфліктні ситуації без агресії чи уникання, а також усвідомлювати власні права сприяє підвищенню психологічної стійкості та зменшенню ризику повторної віктимізації [3]. У процесі консультування доцільно використовувати вправи на розвиток комунікативних навичок, моделювання соціальних ситуацій та спільний пошук можливих стратегій поведінки.

Окрему увагу слід приділяти роботі з емоційними наслідками булінгу, зокрема почуттям сорому, провини, страху чи соціальної недовіри. Допомога у вербалізації переживань, нормалізації емоційних реакцій та поступовому відновленні відчуття безпеки є необхідною умовою психологічного відновлення людини. Зарубіжні дослідження підтверджують, що розвиток соціально-емоційних компетентностей, таких як емпатія, саморегуляція та здатність до співпраці, сприяє зниженню негативних наслідків булінгу та підвищує рівень адаптації клієнта [10, с. 43].

Не менш важливою складовою консультативної роботи є залучення соціального оточення клієнта. Співпраця з родиною, педагогами, соціальними працівниками та іншими фахівцями дозволяє сформувати підтримувальне середовище, що сприяє відновленню довіри та зменшенню відчуття ізоляції. Українські дослідники наголошують, що міждисциплінарна взаємодія є необхідною умовою ефективної соціальної роботи з вразливими групами населення, оскільки вона дозволяє об'єднати ресурси різних служб і забезпечити комплексну допомогу [6]. У контексті інклюзивного середовища важливо також проводити просвітницьку роботу з колективом, спрямовану на формування толерантності, прийняття відмінностей та культури ненасильницької взаємодії [5].

Під час консультування осіб з інвалідністю важливо враховувати індивідуальні особливості клієнта, зокрема тип порушення, рівень комунікативних можливостей, попередній соціальний досвід та рівень підтримки з боку оточення. Індивідуалізація консультативного процесу дозволяє обрати адекватні форми взаємодії, темп роботи та способи подання інформації, що підвищує ефективність допомоги та комфорт клієнта. Крім того, консультант має дотримуватися принципів етичності, недискримінації та поваги до гідності людини, що становить основу професійної взаємодії у соціальній сфері.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз показав, що булінг щодо осіб з інвалідністю є не лише соціальною проблемою, а глибоко особистісним переживанням, яке може впливати на самооцінку, почуття безпеки та здатність людини довіряти іншим. Такий досвід часто поєднується зі стигматизацією, соціальною ізоляцією та відчуттям безпорадності, що посилює його психологічні наслідки та ускладнює процес відновлення. Саме тому підтримка людей, які пережили булінг, потребує не формальних заходів, а чутливого і професійного супроводу, заснованого на повазі до їх гідності та життєвого досвіду.

Результати дослідження підтверджують, що соціальне консультування може стати ефективним інструментом допомоги, якщо воно орієнтоване на відновлення внутрішніх ресурсів людини, розвиток її соціальних навичок і формування підтримувального середовища. Важливо, щоб консультативна робота не обмежувалася індивідуальними зустрічами, а включала співпрацю з родиною, освітнім середовищем та соціальними службами. Такий комплексний підхід сприяє не

лише подоланню наслідків травматичного досвіду, а й формує відчуття соціальної включеності та власної цінності.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з необхідністю глибшого вивчення ефективності різних технологій соціального консультування, їх адаптації до потреб осіб з різними видами інвалідності та розроблення практичних програм підтримки в інклюзивному середовищі. Не менш важливим є дослідження ролі соціального середовища у профілактиці булінгу та формуванні культури взаємної поваги і прийняття. Подальша робота у цьому напрямі сприятиме не лише вдосконаленню професійної допомоги, а й формуванню суспільства, у якому кожна людина почуватиметься захищеною, почутою і прийнятою.

Список використаних джерел і літератури

1. 1. Бондаренко О. Ф. Психологічні механізми переживання насильства у міжособистісних взаєминах. *Психологія і особистість*. 2020. № 1. С. 18–27. <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2020.1.195973>
2. 2. Іванчук С. М. Психологічні аспекти булінгу в освітньому середовищі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2021. № 2. С. 34–39. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2021-2-5>
3. 3. Кравченко Н. В. Соціально-психологічні чинники агресивної поведінки підлітків. *Психологія: реальність і перспективи*. 2019. Вип. 13. С. 85–90. https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi13.121
4. 4. Луньова О. В. Психологічна підтримка осіб у кризових життєвих ситуаціях. *Проблеми сучасної психології*. 2020. Вип. 48. С. 154–173. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-48.154-173>
5. 5. Софій Н. З., Луценко І. В. Інклюзивна освіта в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Освітологічний дискурс*. 2020. № 1. С. 75–88. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.6>
6. 6. Семигіна Т. В. Соціальна робота в Україні: сучасні виклики та напрями розвитку. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. № 2. С. 8–18. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244090](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244090)
7. 7. Salmivalli C. Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior*. 2010. Vol. 15. P. 112–120. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.007>
8. 8. Hymel S., Swearer S. Four decades of research on school bullying. *American Psychologist*. 2015. Vol. 70(4). P. 293–299. <https://doi.org/10.1037/a0038928>
9. 9. Bradshaw C. P. Preventing bullying through social–emotional learning. *Child Development Perspectives*. 2015. Vol. 9(2). P. 85–90. <https://doi.org/10.1111/cdep.12110>
10. 10. Brunstein-Klomek A., Marrocco F., Kleinman M. Bullying, depression, and suicidality in adolescents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 2007. Vol. 46(1). P. 40–49. <https://doi.org/10.1097/01.chi.0000242237.84925.18>

References

1. Bondarenko, O. F. (2020). *Psykholohichni mekhanizmy perezhyvannia nasylstva u mizhosobystisnykh vzaiemynakh* [Psychological mechanisms of experiencing violence in interpersonal relationships]. *Psykholohiia i osobystist, 1*, 18–27. <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2020.1.195973> [in Ukrainian].
2. Ivanchuk, S. M. (2021). *Psykholohichni aspekty bulinhu v osvitnomu seredovyschi* [Psychological aspects of bullying in the educational environment]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho*

derzhavnoho universytetu. Seriya: Psykholohichni nauky, (2), 34–39. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2021-2-5> [in Ukrainian].

3. Kravchenko, N. V. (2019). Sotsialno-psykholohichni chynnyky ahresyvnoi povedinky pidlitkiv [Socio-psychological factors of adolescents' aggressive behavior]. *Psykhologhiia: realnist i perspektivy*, (13), 85–90. https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi13.121 [in Ukrainian].

4. Lunova, O. V. (2020). Psykholohichna pidtrymka osib u kryzovykh zhyttievykh sytuatsiakh [Psychological support of individuals in crisis life situations]. *Problemy suchasnoi psykholohii*, (48), 154–173. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-48.154-173> [in Ukrainian].

5. Sofii, N. Z., & Lutsenko, I. V. (2020). Inkluzyvna osvita v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Inclusive education in Ukraine: Current state and development prospects]. *Osvitohichnyi dyskurs*, (1), 75–88. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.6> [in Ukrainian].

6. Semigina, T. V. (2021). Sotsialna robota v Ukraini: suchasni vyklyky ta napriamy rozvytku [Social work in Ukraine: Modern challenges and directions of development]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*, (2), 8–18. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244090](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244090) [in Ukrainian].

7. Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior*. Vol. 15. P. 112–120. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.007> [in English].

8. Hymel, S., Swearer, S. (2015). Four decades of research on school bullying. *American Psychologist*. Vol. 70 (4). P. 293–299. <https://doi.org/10.1037/a0038928> [in English].

9. Bradshaw, C. P. (2015). Preventing bullying through social–emotional learning. *Child Development Perspectives*. Vol. 9 (2). P. 85–90. <https://doi.org/10.1111/cdep.12110> [in English].

10. Brunstein-Klomek, A., Marrocco, F., Kleinman, M. (2007). Bullying, depression, and suicidality in adolescents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. Vol. 46 (1). P. 40–49. <https://doi.org/10.1097/01.chi.0000242237.84925.18> [in English].

Yatsiuk M. V.

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Psychology
Public Higher Educational Establishment "Vinnytsia Academy of Continuing
Education"

Liashch O. P.

Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Professor at the Department of Psychology and Social Work
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

TECHNOLOGIES OF SOCIAL COUNSELING OF PERSONS WITH DISABILITIES WHO HAVE SURVIVED BULLYING

The article is devoted to the urgent problem of socio-psychological support of persons with disabilities who have experienced bullying, and the analysis of social counseling technologies aimed at overcoming its consequences. It is emphasized that bullying has not only a situational, but also a long-term impact on this category of persons, which is manifested in a decrease in self-esteem, loss of a sense of security, the formation of distrust of the social environment, social isolation and difficulties in interpersonal interaction. The work summarizes scientific approaches to understanding bullying as a socio-psychological phenomenon, reveals its forms and outlines the specifics of

experiencing psychological violence by persons with disabilities in modern society.

The article analyzes the main technologies of consulting work, individual supportive, social-resource and preventive-developmental counseling, determines their content, functions and possibilities of application in working with victims of bullying. It is shown that a comprehensive approach that combines psychological assistance, development of social competencies and involvement of the client's social environment contributes to increasing the psychological stability of the individual, reducing the negative consequences of traumatic experience and restoring social inclusion.

The effectiveness of social counseling largely depends on the individualization of approaches, considering the client's life experience, his resources and conditions of the social environment, as well as on the coordination of actions between specialists from various social institutions. The materials of the article can be used in the practice of social work, psychological counseling, inclusive education and training of specialists in helping professions.

Key words: bullying, disability, social counseling, psychological support, social adaptation, inclusive environment, socio-psychological assistance.

Дата першого надходження статті до видання: 28.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.03.2026



Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY)